

Tobies Grimaltos

Obvietats (o quasi)

Filosofia necessària

Obvietats (o quasi)

Filosofia necessària

Assaig 52

Obvietats (o quasi)
Filosofia necessària

Tobies Grimaltos

Universitat de València

© Del text: Tobies Grimaltos Mascarós, 2021
© D'aquesta edició: Universitat de València, 2021

Publicacions de la Universitat de València
Arts Gràfiques, 13 – 46010 València

Coordinació editorial: Maite Simón
Disseny de la col·lecció: Inmaculada Mesa
Maquetació: Celso Hernández de la Figuera
Composició de la coberta: Celso Hernández de la Figuera
Correcció: Elvira Iñigo

ISBN: 978-84-9134-827-6
Dipòsit legal: V-1694-2021

Impressió: Estudio Aguatinta, s.l.

A Roser, òbviament

Índex

PREFACI.....	11

OBVIETATS

1. No pots dir que la veritat no existeix i pretendre que siga veritat	17
2. Que estigues totalment convençut no vol dir que no estigues equivocac	31
3. Que ens convinga que siga així no augmenta la probabilitat que siga veritat.....	39
4. Si ho saps, no pot ser fals. Això no vol dir que no pugues estar equivocac, sinó que si és fals, no ho saps	47
5. Que siguen molts els que ho creuen o que ho creguen molt, no ho fa vertader	57
6. El desig, per si mateix, no canvia la realitat	63
7. «És que si fora veritat, seria horrible» no pot ser mai la refutació d'una hipòtesi.....	69
8. Una asseveració és vertadera o no pel que diu i no per qui ho diu.....	75
9. No tot el que és «veritat per a tu» és veritat	79
10. Als fets no els interessen les teues preferències. I les teues creences els són indiferents.....	83
11. Si saber fora creure que se sap, els savis serien llecs i savis els ignorants	87

12. Allò que és raonable creure no sempre coincideix amb la veritat.....	91
13. Que no se sàpia que és vertader (o fals) no vol dir que no ho siga	95
14. No tot és opinable ni susceptible de decisió	99
15. «A mi m'agrada» no és el mateix que «és bo»	103
16. Que algú sàpia molt d'una cosa no implica que haja de saber de qualsevol altra.....	111
17. No creure no sempre és el mateix que creure que no	113
18. El fet que siga la teua opinió no la fa millor	117
19. Una condició necessària no sempre és suficient i una condició suficient no sempre és necessària.....	121
20. Que siga veritat que ho han dit no vol dir que el que han dit siga veritat	127
GLOSSARI	131

Prefaci

Fa molt de temps que observe que coses òbvies –coses, per tant, que, segons diu el diccionari, són molt clares i evidents i no aporten informació– poden en realitat ser il·luminadores i evitadores de greus confusions. Que alguna cosa siga evident, fins i tot autoevident, no vol dir que hom veja que és veritat d'una manera immediata i instantània. Que una cosa és evident suposa que comprendre-la i veure que és veritat són fets que es produeixen alhora; que si realment la comprens no pots sinó veure que és veritat. Si les coses òbvies no aporten informació és perquè no fan sinó fer palés quelcom que no pot ser d'altra manera, perquè no van més enllà de si mateixes per tal de confirmar-se. Una vegada en copsem el contingut, veiem que no ens han dit res que no sabérem ja. Expliciten el que era implícit. El problema és que reconèixer en el que és explícit el que implícitament ja sabíem no sempre és fàcil. Potser, més que obvietats, el que ací es recullen són el que els anglòfons diuen *truism*s i els castellanoparlants *perogrulladas*. Si realment comprenem el que diuen és ben difícil dubtar-ne, no estar-hi d'acord. La qüestió és agafar-se el temps per pensar-hi, per arribar a veure el que realment diuen i les seues implicacions.

A banda de no haver-hi reflexionat suficientment, sovint la falta d'acceptació d'aquestes obvietats per part de qui les llig és deguda al fet de no entendre certes paraules en el sentit que tenen. El llenguatge quotidià és (afortunadament) lax, vague i fins i tot ambigu; les paraules tenen diferents accepcions i els conceptes que representen no són clars del tot i definits. D'altra banda, sembla que uns conceptes i altres tendeixen, com les madeixes de llana quan són dins la mateixa cistella, a embolicar-se els uns amb els altres de tal manera que, de vegades, és difícil tornar els fils als seus madeixons, desembolicar la troca. Hi ha conceptes als quals exigim molt, tant, que sovint els demanem coses contradictòries, que estiren en direccions oposades: volem que complisquen alhora condicions tals que la satisfacció d'unes comporta que no se'n puguin satisfer les altres. També passa que hi ha conceptes que ens agraden tant, els donem una tal importància que no comprenem que ells mateixos no encarnen tota la resta de conceptes que ens agraden i que, una altra vegada, entren en conflicte i col·lideixen.

El que pretenc fer ací, en aquest llibre, és exposar una sèrie d'aquestes obvietats que, tot i ser (o això crec jo) veritats com a punys, no són sempre acceptades a primer colp d'ull, que susciten discussió i que, en pensar-hi, obren finestres i il·luminen altres estances de la nostra ment. L'implícit que aquestes obvietats expliciten està freqüentment colgat sota enormes quantitats de prejudicis, malentesos i confusions. Sovint el més difícil de veure i de dir és l'obvi. Moltes vegades perquè, en ser obvi, la gent pensa que és una altra cosa el que vols dir.

Una tasca important és clarificar els conceptes dels quals farem ús. M'he debatut entre l'opció d'explicar els més centrals, i que apareixeran una vegada i una altra des de bon

començament, o anar explicant-los conjuntament amb les obvietats. Finalment m'he decantat per la segona opció. Espere, doncs, que, a poc a poc, les explicacions vagen escurçant-se a mesura que avancem en les obvietats.

La majoria d'aquestes obvietats tenen a veure amb la temàtica filosòfica que ha estat la meua especialitat durant més de trenta anys: la Teoria del Coneixement. Potser és per això que per a mi són òbvies, perquè els he donat moltes i moltes voltes. Potser en un principi –algunes almenys– no ho semblen, d'òbvies. La meua pretensió és que si no ho eren al començament, ho siguen clarament una vegada llegida l'explicació. Òbvies i tot, exposar-les i argumentar-les pense que pot fer un gran servei al raonament correcte. Perquè cal no caure en paranys sofisticats, en fal·làcies i altres maneres d'engany, intencionals o no, evitar equivocacions que es deuen simplement al fet d'argumentar de manera errònia o d'entendre les paraules de forma equivocada; clarificar els conceptes, les seues imbricacions i implicacions és sempre bo, útil i profitós. El fet de no acabar de veure amb claredat totes aquestes coses que he dit és, en la meua opinió, causa de confusions i malentesos que interfereixen en la manera de raonar, de portar un diàleg que siga guiat adequadament i puga progressar en la real comprensió de l'assumpte del qual es tracte.

Quan vaig escriure aquestes obvietats (i alguna més que ací no apareix perquè n'he fet una petita selecció), les vaig posar a prova a través de Facebook i Twitter. Això em va servir, pels comentaris que reberen, per confirmar una cosa que ja sabia i per mostrar-me'n una altra que no sospitava. L'una, que és gairebé impossible llegir aforismes o frases breus sense afegir-hi les nostres manies, els nostres biaixos, la nostra manera, en definitiva, de veure el món. L'altra, que

a partir d'una obvietat, som capaços de desenvolupar tot un seguit de qüestions més o menys connexes que abracen tota mena de temes i preocupacions, de vegades, preguntes. Hi va haver obvietat que va rebre més de cinquanta comentaris, en els quals es deia tota classe de coses i es veia que, en el fons, uns i altres teníem idees diferents al cap quan les déiem o les llegíem. Uns se n'anaven per un cantó i d'altres per un de diferent. Comprendreu millor què vull dir amb això a mesura que, si teniu paciència, progresseu en la lectura del llibre. A mi mateix em serviren en més d'un cas per adonar-me que el que era obvi respecte d'un àmbit, d'una parcel·la del discurs o del pensament, tenia una creu darrere de la cara i que, en una altra àrea de la realitat, no sols no era obvi, sinó que podia fins i tot considerar-se fals. També això es manifesta en les pàgines que segueixen. Pensar-hi tenint en compte les observacions que em feien al Facebook o al Twitter m'ha fet veure en més d'una ocasió aspectes nous que no havia vist abans, diguem-ne que han il·luminat una habitació contigua que era fosca i l'existència de la qual no coneixia. Diguem-ne que l'experiència m'ha servit (contràriament al que pensava) per ampliar l'espai del meu pensament, per anar més enllà d'on creia que hi havia un mur. És per tot això que vull donar les gràcies a totes les persones que participaren en el debat. M'han ajudat certament a ampliar la meua visió de les coses.

Altres persones m'han ajudat llegint el mecanoscrit i fent-me suggeriments, comentaris i correccions que m'han sigut de gran ajuda per millorar-ne el resultat. El meu agraïment més gran a Pep Beltran, Christian Carbonell, Miracle Garrido, Carlos Moya, Pablo Rychter, Sergi Rosell i Ramon Vicent. Si trobeu errors o deficiències en el que segueix és perquè no els he fet cas del tot.

Prefaci

I ja no us entretinc més. Les obvietats que tractarem apareixen detallades a l'índex. Podeu triar, doncs, quines llegir i en quin ordre. Però em permet fer-vos dues recomanacions.

Una, com que els conceptes i el seu ús aniran aclarint-se progressivament i a mesura que vagen apareixent i essent centrals per a la comprensió de l'obvietat corresponent, seguir l'ordre en què s'exposen és la millor manera de no perdre res que us pugua fer falta per copsar del tot l'explicació d'aquella que us interesse. L'altra, cada obvietat és intel·ligible i constitueix una unitat en si mateixa, però llegir-ne moltes d'una vegada pot saturar i dificultar-ne la comprensió. Aquest és un llibre per anar llegint a poc a poc i reflexionant sobre el que s'ha llegit, deixant temps a la sedimentació.

Sovint el més difícil de veure i de dir és allò que és obvi. L'autor ens exposa una sèrie de vint obvietats que, tot i ser veritats com a punys, no són sempre acceptades a primer colp d'ull, fins i tot poden suscitar discussions i, quan hi pensem, ens poden obrir finestres i il·luminar altres estances de la nostra ment. L'implícit que aquestes obvietats expliciten està freqüentment colgat sota enormes quantitats de prejudicis, malentesos i confusions. Precisar el pensament, acotar i delimitar conceptes ajuda molt a eliminar confusions, i paga la pena dedicar una estona a aquesta tasca.

Tobies Grimaltos és catedràtic de Filosofia de la Universitat de València, feliçment jubilat. És autor de nombroses publicacions acadèmiques, com *Teoria del Coneixement* (amb J. L. Blasco) i *Mentiras y engaños* (amb Sergi Rosell), així com també de textos adreçats a un públic més ampli: de divulgació, com *El joc de pensar* (1998) o *Pren-te la vida amb filosofia* (2003); d'assaig, com *Idees i paraules. Una filosofia de la vida quotidiana* (2008) i *Vista parcial* (2014), que fou Premi de la Crítica dels Escriptors Valencians 2015, i de caràcter autobiogràfic, com *El solatge del temps* (2011) i *Quan em jubilaré* (2018).

Assaig

ISBN-13: 978-84-9134-827-6

100
fent llibres

UNIVERSITAT
ID VALÈNCIA PUV
PUBLICACIONS